

УДК 796.011.3:371.71:321.91

Оленів Д. Г.

ORCID 0000-0001-9685-725X
Researcher ID AАН-7472-2020

Кандидат педагогічних наук, доцент,
викладач кафедри теорії, методики та організації фізичної підготовки і спорту
Національного університету оборони України
(Київ, Україна) E-mail: kaf.fo.dut@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ЗВО У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Метою роботи є висвітлення особливостей формування здоров'язбережувальної компетентності студентів технічних закладів вищої освіти під час освітнього процесу з фізичного виховання.

Прискорення розвитку науки і технологічних процесів у сфері виробництва вимагають значного кількісного зростання висококваліфікованих кадрів. При цьому зростає значення всебічної підготовки, тому що її рівень здійснює значний вплив на скорочення періоду опанування фахом, на підвищення продуктивності праці, на підвищення професійної мобільності. У зв'язку з цим підвищується соціально-економічне значення якісної підготовки спеціалістів вищої кваліфікації, чия праця в умовах сучасного науково-технічного прогресу має особливе значення.

Методологія. Внаслідок проведеного аналізу науково-методичної літератури виявлено недостатню ефективність навчально-виховного процесу з фізичного виховання у закладах вищої освіти України. Разом з тим, впродовж усіх років незалежності України постійно фахівцями у галузі фізичного виховання піднімаються питання щодо проведення досліджень та пошуку нових шляхів удосконалення навчально-виховного процесу з фізичного виховання студентської молоді у закладах вищої освіти. Підвищення ефективності занять із фізичного виховання дає можливість уникнути значних фінансових витрат, пов'язаних із забезпеченням здоров'я та безпеки студентської молоді.

До переліку завдань діяльності закладів вищої освіти як державних, так і приватних установ належать: вирішення проблеми підтримки та зміцнення здоров'я студентської молоді, створення атмосфери здоров'язбереження в системі їхнього навчання, надання соціально-психологічної та фізкультурно-оздоровчої допомоги, тобто вдосконалення системи заходів з упровадження і забезпечення прав молоді, що чітко визначено в Конституції України та Закону України «Про вищу освіту».

Наукова новизна роботи полягає у визначенні основних складових формування здоров'язбережувальної компетентності студентів та особливості кожної із них.

Висновки. Виходячи із вище наведеного необхідно відмітити, формування здоров'язбережувальної компетентності студентів у сучасній Україні видається однією із ключових проблем, вирішення якої можливе лише через розуміння усіма суб'єктами освітнього процесу необхідності підтримки обов'язкового фізичного виховання студентів і, зокрема, у технічних закладах вищої освіти України.

Ключові слова: компетентність, фахівці, студентська молодь, здоров'я, знання, вміння, навички, рекреаційно-оздоровча діяльність, технічні заклади вищої освіти.

Постановка проблеми. Закон України «Про вищу освіту» вимагає забезпечити не тільки збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді у навчальному середовищі, але й його формування. Вирішення цього завдання можливе не лише шляхом виховання і розвитку навичок здорового способу життя, але й переконання, впевності у власній спроможності досягти певного рівня здоров'я, усвідомленого ставлення щодо формування здоров'язбережувальної компетентності студентів [4; 5; 9; 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині поняття «якість підготовки фахівця» тлумачать як сукупність його найбільш стійких рис, що обумовлюють придатність до професійної діяльності: знання і вміння у професійній сфері суспільно-політичних якостей, психофізіологічну підготовленість. Разом з тим доведено, що успішність навчання і підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності певною мірою залежить від рівня їхньої всебічної підготовленості, в тому числі і фізичної, на момент

вступу до закладу вищої освіти, оскільки можливість підвищення, наприклад, загальної і прикладної фізичної підготовленості студентів за роки навчання у закладі освіти має свої обмеження у часі (А. В. Домашенко, С. О. Полієвський, В. О. Кабачков, С. М. Канишевський, Р. Т. Раєвський, А. Г. Рибковський та ін.).

Молоду людину необхідно не тільки заздалегідь і активно готувати до обраного ним фаху за спеціальними предметами, а й цілеспрямовано розвивати ті фізичні і психічні якості, які у першу чергу визначають його успіх у майбутній професійній діяльності. Недостатня фізична підготовленість майбутніх випускників технічних закладів вищої освіти для виконання всього комплексу своїх функціональних обов'язків у подальшій професійній діяльності може спричинити різні негативні ситуації. Здебільшого це виявляється в обмеженні працевлаштування таких випускників технічних закладів вищої освіти за спеціальністю чи їх недостатній професійній «віддачі», що призводить до певних економічних і моральних витрат у підготовці фахівців [9; 12].

Унаслідок аналізу наукових та науково-методичних джерел виявлено деякі прогалини у дослідженні даної теми. Наявні лише поодинокі праці з певних означеної проблеми, зокрема: медичного забезпечення (Н. А. Башовець, Н. В. Белкін, І. В. Бельський); формування здоров'язбережувальної компетентності студентів закладів вищої освіти (О. Є. Воронін, Є. І. Глебова, Г. П. Грибан, В. М. Єфімова, Н. Н. Завидівська); загальних та приватних аспектів проблеми функціональних резервів адаптації організму студентів до м'язової діяльності (Д. Н. Давиденко, О. Ю. Давидов, Л. Долженко, О. В. Дрозд).

Необхідно відзначити, що технічний заклад вищої освіти – це система, в якій відбуваються водночас як процеси формування, так і процеси реалізації здоров'язбереження в межах навчальної діяльності студентів з урахуванням щорічних періодів адаптації щодо змісту навчання, який зазнає поступового ускладнення. Крім того, багато теоретичних і практичних аспектів формування здоров'язбережувальної компетентності студентів технічних закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання є недостатньо висвітленими, а здебільшого й суперечливими.

Мета дослідження. Метою даної статті є окреслення особливостей формування здоров'язбережувальної компетентності студентів технічних закладів вищої освіти під час освітнього процесу з фізичного виховання. Серед переліку завдань, основним визначаємо виокремлення специфіки цього процесу в умовах відповідного закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здоров'язбережувальну компетентність студентів технічних закладів вищої освіти розглядаємо як важливу складову їхньої життєвої компетентності, одним із важливих засобів формування професійної підготовки майбутніх фахівців [9]. Здоров'язбережувальна компетентність знаходить свій прояв у знаннях і навичках, ґрунтовній мотивації студентства до систематичних занять фізичною культурою та масовим спортом, активній рекреації та руховій активності. Про це, зокрема, і наголошується в Указі Президента України від 09.02.2016 року № 42/2016: «Метою Національної стратегії є формування у суспільстві умов до оздоровчої рухової активності та здорового способу життя для формування здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності в державі; формування ціннісного ставлення юнацтва та молоді до власного здоров'я, покращення фізичного розвитку та фізичної підготовленості з урахуванням вимог майбутньої професійної діяльності; модернізація в навчальних закладах системи фізичного виховання, яка має бути органічно поєднана з іншими компонентами здорового способу життя; посилення відповідальності керівників навчальних закладів за забезпечення, розвиток і модернізацію фізичного виховання та належний рівень рухової активності» [11, 4-5].

Формування здоров'язбережувальної компетентності студентів технічних закладів вищої освіти України відбувається під час практичних занять з фізичного виховання та професійно-прикладної фізичної підготовки та у вільні від навчання години в процесі занять оздоровчо-фізкультурною та спортивною діяльністю (секції з видів спорту, змагання, самостійні заняття фізичними вправами тощо).

На наш погляд, необхідно визначити основні складові формування здоров'язбережувальної компетентності та особливості кожної з них:

1. Ознайомлення студентів зі змістом та основними формами навчальної дисципліни «Фізичне виховання», її понятійним апаратом, досягненнями спортсменів університету на різних змаганнях; зустрічі із видатними спортсменами та учасниками бойових дій на Донбасі. Ці заходи плануються як у навчальний, так і у позанавчальний час.

2. Ознайомлення студентів з особливостями підготовки щодо здачі нормативів загальної фізичної підготовленості, передбачених навчальною програмою та Порядком проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України (Постанова Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2015 року № 1045).

3. Підвищенню мотивації, зацікавленості й упевненості студента у виконанні конкретних нормативів при проведенні практичних і контрольних занять з навчальної дисципліни «Фізичне виховання» з психологічної точки зору сприяє зразковий показ виконання тих чи інших фізичних вправ особисто науково-педагогічним працівником або найбільш підготовленим студентом.

4. Формування у студентів потреби щодо фізичного самовдосконалення, підвищення особистого рівня рухової активності.

5. Усвідомлення студентом значення застосування різних форм активного відпочинку як під час занять із теоретичних дисциплін, так і під час практичних занять.

Виходячи з означеної проблеми необхідно відмітити, що підготовка майбутніх фахівців у технічному закладі вищої освіти завжди здійснювалась з обов'язковим вивчення навчальної дисципліни «Фізичне виховання», що сприяло формуванню здорової нації, дотриманню здорового способу життя студентською молоддю, а також профілактиці багатьох видів захворювань. У п. 4 статті 26 Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) зазначено, що завдання вищої школи полягають у формуванні особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя.

У чинному Законі України «Про фізичну культуру і спорт» від 11 грудня 2009 року № 1724-VI у розділі III «Фізична культура» статті 26 «Фізична культура у сфері освіти» зазначено: «Фізична культура у сфері освіти має на меті забезпечити розвиток фізичного здоров'я учнів та студентів, комплексний підхід до формування розумових і фізичних здібностей особистості, вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя, професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів та форм фізичного виховання і масового спорту, безперервності цього процесу протягом усього життя. ... Фізична культура шляхом проведення обов'язкових занять у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладах здійснюється відповідно до навчальних програм, затверджених у встановленому порядку».

У рекомендаціях МОН України (лист від 25.09. 2015 року № 1/9-454) щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах запропоновані можливі моделі системи фізичного виховання (секційна, професійно орієнтована, традиційна та індивідуальна) зі збереженням його у змісті підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» [13]. Важливий принцип невичерпності запропонованих форм залишає елемент креативності та дещо розширює можливість для активізації діяльності і в межах навчально-виховного процесу, і в поза аудиторній роботі. Необхідно звернути увагу на те, що у листі передбачається індивідуальна форма роботи, яка реалізується шляхом закріплення за кожним студентом працівника кафедри фізичного виховання чи іншого спеціалізованого підрозділу, який би виконував роль тьютора з питань оздоровлення та фізичного розвитку.

Крім цього у рекомендаціях МОН України щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах пропонується застосовувати різного роду стимули, для активної участі студентів денної форми навчання. Зокрема:

1. **Рейтинг.** Врахування спортивної активності в рейтинговому оцінюванні освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу, яке має проводитись відповідно до статті 32 Закону.

2. **Стимул.** Визначення вимоги фізкультурно-спортивної активності як обов'язкової чи дуже пріоритетної для висування студентів для участі в програмах академічної мобільності та доступу до обмежених ресурсів навчального закладу, надання знижок в оплаті додаткових освітніх послуг.

3. **Змагання.** У разі розширення спектру університетських спортивних змагань (на рівнях країни, регіону, міста, закладу вищої освіти, факультету, інституту, студентського містечка тощо) постане можливість мотивувати більше студентів до регулярної організованої фізичної активності. Зазначені заходи можуть бути підтримані органами студентського самоврядування у самих різних формах, включаючи матеріальне стимулювання переможців.

4. **Сертифікати та кваліфікації.** Фіксація успіхів студентів у заняттях фізичною культурою та спортом шляхом видачі відповідних сертифікатів про досягнення, а в більш просунутих випадках присвоєння додаткової кваліфікації із записом у додаток до диплома, навіть видача закладом вищої освіти диплома власного зразка про додаткову фізкультурно-спортивну або прикладну кваліфікацію (тренери та судді аматорських змагань, парамедики тощо) за умови виконання відповідних офіційних вимог з видів спорту.

5. **Медійна підтримка,** яка може формувати культуру фізичної активності, ставлення до власного тіла та формування фізичного здоров'я, рекламувати успіхи студентів-спортсменів на змаганнях усіх рівнів тощо.

Проведення практичних занять з фізичного виховання повинно враховуватись в основних видах навчальної роботи та обліковуватись відповідно до Норм навчальної роботи.

На наш погляд, позитивного у пропозиції МОН України мало що є, крім того, у зв'язку зі скороченням кількості науково-педагогічних працівників кафедр фізичного виховання та не поодиноким випадкам, ліквідації їх, виконання державних та відомчих документів унеможливується.

Висновки. Виходячи із наведеного необхідно відмітити, формування здоров'язбережувальної компетентності студентів у сучасній Україні видається однією із ключових проблем, вирішення якої можливе лише через розуміння усіма суб'єктами освітнього процесу необхідності підтримки обов'язкового фізичного виховання студентів і, зокрема, у технічних закладах вищої освіти України. Маємо на увазі чиновників різних рівнів, керівників закладів освіти, науково-педагогічних працівників профільних кафедр, студентів. Зменшення аудиторного навчального навантаження не повинно відбиватися на такій важливій сфері діяльності сучасної студентської молоді і майбутнього конкурентоспроможного фахівця. Даний процес, на наш погляд, буде ефективним за умови здійснення професійно-прикладної фізичної підготовки у закладах вищої освіти та розширення системи поза навчальної діяльності рекреаційного та оздоровчого спрямування.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі вважаємо виявлення та уточнення сукупності організаційних, психолого-педагогічних та дидактичних умов на усіх етапах реалізації підходів до формування здоров'язбережувальної компетентності студентів технічних закладів освіти засобами фізичного виховання.

References

1. Апанасенко Г. Л. Здоров'я, яке ми вибираємо. Київ : Т-во «Знання» УРСР, 1989. 48 с.
Apanasenko, G. L. (1989). *Zdorovya, yake my vybyrayemo* [Health we choose]. Kyiv, Ukraine : Znannia.
2. Белкин А. С. Компетентность. Профессионализм. Мастерство. Челябинск : Юж.-Урал. кн. изд-во, 2004. 176 с.
Belkin A. S. (2004). *Kompetentnost'. Professionalizm. Masterstvo* [Competence. Professionalism. Mastery]. Chelyabinsk, Russia : South Ural. Prince Publishing House.
3. Бернштейн Н. А. Очерки по физиологии движений и физиологии активности. М. : Наука, 1966. 248 с.
Bernstein N. A. (1966). *Ocherki po fiziologii dvizheniy i fiziologii aktivnosti* [Essays on the physiology of motion and physiology of activity]. Moscow, Russia : Science.
4. Воронін Д. С. Формування здоров'язбережувальної компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання : дис. ... наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 : Херсон. держ. ун-т, 2006. С. 174–193.
Voronin D. E. (2006). *Formuvannya zdorovyazberezhuval'noyi kompetentnosti studentiv vyshchikh navchal'nykh zakladiv zasobamy fizychnoho vykhovannya* [Formation of health and saving competence of students of higher educational institutions by means of physical education]. *Candidate's thesis*. Kherson, Ukraine.
5. Грибан Г. П. Технологія формування фізкультурно-оздоровчих компетентностей у студентів засобами особистісно-орієнтованого підходу до фізичного виховання. *Фізичне культура, спорт та здоров'я нації*, 2016, Вип. 2. С. 18–25.
Griban G. P. (2016). *Tekhnolohiya formuvannya fizkul'turno-ozdorovchykh kompetentnostey u studentiv zasobamy osobystisno-orientovanoho pidkhodu do fizychnoho vykhovannya* [Technology of formation of physical-fitness competences in students by means of the personality-oriented approach to physical education]. *Fizychna kultura, sport ta zdorovya natsiyi – The physical culture, sports and health of the nation*, 2, 18–25.
6. Муравов И. В. Возможности использования динамической структуры двигательного акта для повышения оздоровительной эффективности физических упражнений. *Актуальные проблемы дальнейшего развития массовой физической культуры, повышения спортивного мастерства: Тезисы республ. научно-практич. конференции*. Черкассы. 1982. С. 137–140.
Muravov I. V. (1982). *Vozmozhnosti ispol'zovaniya dinamicheskoy strektury dvigatel'nogo akta dlya povysheniya ozdorovitel'noy effektivnosti fizicheskikh uprazhneniy* [The Possibilities of Using Dynamic Stroke of a Motor Act to Improve the Wellness Efficiency of Exercise]. *Aktual'nyye problemy dalneyshego razvitiya massovoy fizicheskoy kul'tury, povysheniya sportivnogo maysterstva – Actual problems of the further development of mass physical education, increasing sporting skills: Proceedings of Republican Scientific and Practical Conference*. Cherkasy, Ukraine.
7. Петрица П. Фізична підготовленість як компонент особистої фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2016. Випуск 3 К 2 (71) 16. С. 132–135.
Petritsa P. (2016). *Fizychna pidhotovlenist' yak komponent osobystoyi fizychnoy kul'tury* [Physical fitness as a component of personal physical culture]. *Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya № 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoy kul'tury (fizychna kul'tura i sport) – Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15: Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sports)*. Vol. 3 K 2 (71) 16, 132–135.
8. Присяжнюк С. І. Проблема рухової активності студентів вищих навчальних закладів телекомунікаційних технологій. *Вісник ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка. Серія: педагогічні науки, фізичне виховання та спорт*, 2015, Вип. 129, Т. 3. С. 267–270.
Prisyazhnyuk S. I. (2015). *Problema rukhovoyi aktyvnosti studentiv vyshchikh navchal'nykh zakladiv telekomunikatsiynykh tekhnolohiy* [Problem of motor activity of students of higher educational establishments of telecommunication technologies]. *Visnyk CHNPU imeni T.H. Shevchenka, Seriya: pedahohichni nauky, fizychno vykhovannya ta sport – Bulletin of the National Technical University named after TG Shevchenko, Series: pedagogical sciences, physical education and sport*, 129, T. 3, 267–270.
9. Присяжнюк С. І., Оленев Д. Г., Парчевський Ю.М. Оздоровча фізична культура студентів вищих навчальних закладів ІТ-технологій : Підручник. К. : НУБіП України, 2016. 508 с.
Prisyazhnyuk S. I., Olenyev D. H., Parchevskyy Yu.M. (2016). *Ozдорovcha fizychna kul'tura studentiv vyshchikh navchal'nykh zakladiv IT-tekhnohohiy* [Wellness Physical Culture of Students of Higher Educational Institutions of IT Technologies]. Kyiv, Ukraine : NULES of Ukraine.
10. Раевский Р. Т., Канишевский С. М. Здоровье, здоровый и оздоровительный образ жизни студентов. Одесса : Наука и техника, 2008. 556 с.
Rayevsky R. T., Kanishevsky S. M. (2008). *Zdorovye, zdorovy i ozdorovitel'nyy obraz zhizni studentov* [Health, Healthy and Wellness Lifestyle of Students]. Odessa, Ukraine : Science and Technology.

11. Указ Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».
Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 9 lyutoho 2016 roku № 42/2016 «Pro Natsional'nu stratehiyu z ozdorovchoyi rukhovoyi aktyvnosti v Ukraini na period do 2025 roku «Rukhova aktyvnist' – zdorovyvy sposib zhyttya – здорова natsiya» [Presidential Decree of February 9, 2016 No. 42/2016 «On the National Strategy for Healthy Movement Activity in Ukraine for the Period up to 2025 «Motor Activity – Healthy Lifestyle – Healthy Nation»].
12. Фурманов А. Г., Юспа М. Б. Оздоровительная физическая культура: Учебник для студентов вузов. Минск : Тесей, 2003. 528 с.
Furmanov A. G., Yuspa M. B. (2003). Ozdorovitel'naya fizicheskaya kul'tura: Uchebnik dlya studentov vuzov [Wellness Physical Culture: A Textbook for University Students]. Minsk, Belarus : Theseus.
13. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-454 від 25 вересня 2015 року «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах».
Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 1/9-454 vid 25 veresnya 2015 roku «Shchodo orhanizatsiyi fizychnoho vykhovannya u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh» [Letter from the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1/9-454 of September 25, 2015 «On the organization of physical education in higher education institutions»].
14. Prysiazhniuk S., Tolubko V., Olevniev D., Parczevskyy Y., Prontenko K., Griban G., Zhyrnov O. (2018). The influence of physical activities on the biological age parameters of first-year female students from the special medical department. *Journal of Physical Education and Sport* ® (JPES), 18 (2), Art 81, Pp. 561–564.

Oleniev D.

ORCID 0000-0001-9685-725X
Researcher ID AAH-7472-2020

Candidate of Pedagogical Sciences (Ph.D. in Pedagogical Sciences), Associate Professor,
Lecturer at the Department of Theory,
Methodology and Organization of Physical Training and Sports,
National University of Defense of Ukraine
(Kyiv, Ukraine) E-mail: kaf.fe.dut@gmail.com

FORMATION OF HEALTH-SAVING COMPETENCE OF STUDENTS OF TECHNICAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION

The **purpose** of this work is to highlight the peculiarities of formation of health-saving competence of students of technical institutions of higher education during the educational process of physical education. Accelerating the development of science and technology in production area require considerable quantitative growth of highly qualified personnel. The importance of comprehensive training increases simultaneously, since its level has a significant effect on reducing the period of mastering the profession, as well as increase in labor productivity and the professional mobility too. The socioeconomic value of qualitative training of higher qualification specialists, whose work extremely important in modern science and technology environment, is rising respectively. **Methodology.** The insufficient efficiency of the physical education process in higher educational institutions of Ukraine has been discovered after analysis of scientific and methodological literature. However, during the years of Ukraine independence, physical education experts are making requests for researches and new ways of improving the educational process development of physical education of students in higher education institutions. The list of higher educational institutions tasks (both public and private), consists: solving the problem of supporting and the strengthening of youth student's health, creating the health preservation atmosphere in the system of their education, providing socio-psychological fitness and health care support, means improving the system of implementation and provision of youth rights, which is clearly defined in The Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine «On Higher Education». **The scientific novelty** of the work is to determine the main components of the students' health-saving competence formation and the peculiarities of each of them.

Conclusions. Based on the above, it should be noted that the formation of health-saving competence of students in modern Ukraine seems to be one of the key problems, which can be solved only through the understanding by all subjects of the educational process of the need to support compulsory physical education of students and, in particular, technical institutions of higher education of Ukraine.

Keywords: Competence, specialists, professional, youth student's, health, knowledge, skills, ability, rest and health, technical institutions of higher education.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2020

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор С. І. Присяжнюк